

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Елена Славчева Савова, Нов български университет,

1.3. Педагогика на обучението по чужди езици (немски език)

за придобиване на научната степен „доктор“ по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... Научна специалност „Методика на обучението по съвременни езици (английски език)“,

с кандидат Дилян Петров Гатев, старши преподавател в УНСС

Представеният дисертационен труд „Повишаването на ефективността при усвояването на терминологичната лексика в обучението по английски език за специализирани цели от български студенти по икономика“ съдържа 266 страници основен текст и е изграден от увод, три глави и заключение. Библиографията обхваща 194 теоретични източника, от които 30 на български и 164 на английски език, а също така справочна литература, линкове към електронни бази данни и инструменти, речници и публикации от пресата. Към дисертационния труд са добавени 10 приложения.

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Темата на дисертационния труд е обоснована с обществени и образователни потребности от оптимизиране на преподаването на специализиран английски език за студенти в икономическите специалности. Необходимостта от кадри в сферата на бизнеса и икономиката, които владеят специализиран английски език на високо ниво, е общопризната. Известни са и високите изисквания към преподаването и ученето на специализиран език, както и нуждите от по-специален подход към студентите в зависимост от техния първи език. Изследването е предназначено да даде принос в решаването на научни и практически въпроси в тази връзка.

2. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд

На фона на очертаните потребности правилно е поставена целта на изследването, насочена към задоволяването им чрез разработване и апробиране на методически модел за обучение. Изследователският интерес е съсредоточен върху терминологичната лексикална компетентност на студентите (обект) и възможностите за ефективното ѝ изграждане (предмет). Една съпоставка със самото изследване показва известно надхвърляне на целите, предмета и обекта, които в хода на работата е можело да бъдат прецизирани и разширени. Обект на изследването всъщност е не само терминологичната, но и специализираната лексикална компетентност, която включва терминологичната, но не я изчерпва. Споменатите в предмета „възможности“ се оказват „учебни похвати и средства“ за изграждане на тази – не само терминологична – но и специализирана – лексикална компетентност. Задачите на изследването са определени много амбициозно и в пълно съответствие с поставената цел.

3. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд.

За изпълнение на поставените задачи допринасят адекватно избраните методи, които почти следват класическия дизайн на педагогическите изследвания. Към тях обаче бихме добавили метода на моделирането (създаването на комплекс от дейности и похвати на преподаване) и създаването на авторско учебно средство – учебен речник, което според мен е сред най-ценните приноси на дисертационния труд.

Теоретичният анализ в първа глава и съдържателният анализ на учебна програма и учебни средства за обучение по специализиран английски език в УНСС са целенасочени и поставят добри основи за изграждане на методическия модел. Те показват много добра запознатост както с теоретичните, така и с практическите аспекти на изследваната проблематика. Цитирани са водещи и значими автори на публикации в разглежданата проблематика. Добре е дефиниран предметът – терминологичната лексикална компетентност на фона на комуникативната компетентност. Разяснени и разграничени са понятията терминология и специализиран език, както и езиковосистемните и функционалните особености на тези явления. Разгледани са важни инструменти за работа с терминология, като корпуси, банки, глосари, речници, компютърни инструменти. Очертани

са характеристиките на обучението по специализиран английски език и бизнес английски език, както и изискванията и предизвикателствата, свързани с учебното съдържание, методите, учещите и обучаващите. Обосновава се особената значимост на лексикалната компетентност на фона на останалите знания и речеви умения, разглеждат се методически аспекти на нейното изграждане. Анализът на програмите за обучение на конкретната целева група онагледява връзката между теоретичните постановки и практиката. Анализът на учебните комплекти можеше да бъде по-целенасочен, с по-кратко представяне на структурата на (примерните) урочни единици, и съсредоточен върху въвеждането, упражняването и прилагането на лексикалните знания на цялостния фон на всеки един от учебните комплекти. Очертаните изводи служат като отправна точка за създаване на учебни средства и методически модел за оптимизиране на изграждането на специализирана и терминологична компетентност. Една от най-силните части на дисертационния труд е създаването на специализиран авторски, изграден според конкретните нужди, тематичен речник. Неговите етапи са представени логично и убедително. Впечатлява начинът на извличане на езиковия материал, изграждането на речниковите статии с дефиниции на английски език, примери и преводни еквиваленти, както и структурирането на речника в две части, посветени на обозначения съответно с една дума и със словосъчетания. Разработеният в отговор на конкретните нужди методически модел е очертан сравнително ясно. За съжаление, не успях да открия достатъчно ясни указания за начина на интегриране на учебните комплекти и особено на авторския специализиран речник в отделните учебни дейности и сценарии. Апробирането на методическия модел е осъществено според утвърден в педагогическите науки експериментален дизайн. Все пак, наличието на контролна група би допринесло за по-убедителното звучене на резултатите от експеримента. Инструментите за събиране на данни (анкети с две целеви групи, входни, междинни и изходни структурни и функционални тестове) са изработени прецизно. Тестовите обхващат релевантни елементи от комуникативната компетентност на студентите. Анкетите засягат важни аспекти на обекта и предмета на изследването. Може би в анкетата за студентите и за обучаващите в края на първи курс би било добре да се включат и въпроси за вербална оценка / самооценка на изградената специализирана лексикална компетентност, както и за удовлетвореност от прилаганите учебни методи и

учебния речник. Статистическата обработка на данните впечатлява с прецизност и убеждава в ефективността на апробирания модел.

4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд (описание и оценка)

На базата на изложеното дотук биха могли до голяма степен да бъдат приети приносите на разработката, изтъкнати на стр. 290 – 291 от дисертационния труд, които могат накратко да бъдат представени по следния начин:

- Обогатяват се научното познание и практическият опит, свързани с преподаване на английски език за специализирани цели и бизнес-английски език за студенти в икономическите специалности в българските висши училища;
- Създадено е ценно учебно средство в помощ на това обучение;
- Създаден и апробиран е методически модел, който допринася за ефективността на това обучение.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани.

Части от дисертационния труд са разгърнати в доклади и статии, които задълбочават и разширяват съществени аспекти от разработката: особености на специализираната и терминологична лексика и преподаването ѝ, използване на цифрови технологии при усвояване на терминологичната икономическа лексика, компютърни инструменти за обработка на терминологична лексика и др. Те са представени на университетски форуми и публикувани в издания на УНСС, МВБУ – Ботевград, ПУ „Паисий Хилендарски“, ЮЗУ „Неофит Рилски“ и в международното списание „Educational Role of Language Journal“.

6. Цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.

В документацията към дисертационния труд не се открива справка за цитирания. Една от публикациите е представена положително в предговора към Сборника от юбилейната международна научна конференция по повод 100 години чуждоезиково

обучение в УНСС). Дисертационният труд е представен с много добър отзвук на докторантския семинар „Актуални проблеми на чуждоезиковото обучение“ в Нов български университет през месец юли 2021 г.

7. Мнения, препоръки и бележки.

По отношение на формата, съдържанието и влиянието на дисертационния труд могат да бъдат отправени следните бележки и препоръки:

1. Общите въпроси на комуникативната компетентност се разглеждат многократно в дисертации от края на 90-те години насам, ето защо в дисертационния труд те биха могли да бъдат засегнати по-стегнато.
2. Изводите в края на първа и втора глава би трябвало да представляват не толкова преразказване на съдържанието им, колкото синтезирано представяне на резултатите, които да насочват към следващите стъпки в изследването.
3. Стратегията за извличане на смисъла с помощта на контекста не би следвало да се обозначава на български език с израза „отгатване“ (въпреки че до това обозначение очевидно се е стигнало под влиянието на англоезични източници).
4. В описанието на тестовете и в самите тестове би трябвало да се избягва изразът „упражнение“, който е използван за обозначаване на отделните тестови задачи.
5. Препоръчително е създаденият тематичен специализиран речник да се публикува, а към него да се разработи помагало за работа с него, което да включва и упражнения за въвеждане и затвърждаване на избрани лексикални единици.

В известна връзка с препоръките бих искала да задам на докторанта следните въпроси.а:

1. Дали е запознат с терминологичната банка IATE (Interactive Terminologie for Europe) и какво е мнението му за нейната роля при преподаване на английски език за целите на икономиката и на бизнеса;

2. Дали в разработения методически модел са предвидени конкретни стъпки за работа с учебния речник не само като справочно, но и като учебно средство, на базата на което могат да се изпълняват задачи и упражнения.

8. Заключение

Налице е задълбочено изследване с принос в теорията и практиката на обучението по съвременни езици и по-специално –в обучението по специализиран английски език за студенти в икономическите специалности в българските висши училища. То свидетелства за богатия практически опит и много добрата теоретична и методическа подготовка на автора.

Давам положителна оценка на дисертационния труд „Повишаването на ефективността при усвояването на терминологичната лексика в обучението по английски език за специализирани цели от български студенти по икономика“. Подкрепям кандидатурата на Дилян Петров Гатев за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... Научна специалност „Методика на обучението по съвременни езици (английски език)“.

01.03. 2023

Доц. д-р Елена Савова

